

Myślenie utopijne było obecne w refleksji filozoficznej od samych jej początków. *Państwo* Platona, *Civitas Dei* św. Augustyna czy w końcu wyspa *Utopia* Tomasza Morusa – to tylko kilka z najbardziej znanych przedstawień idealnego ustroju społecznego. Problem utopii stanowił także inspirację do powstania wielu dzieł sztuki malarskiej i literackiej. Warto przywołać choćby obrazy takie, jak *Ziemski raj* Hieronima Boscha, *Krajinę szczęśliwości* Pietera Bruegla czy *The lovers' heaven* Marca Chagalla. Współczesnemu czytelnikowi najbliższe są dwudziestowieczne literackie przedstawienia utopii. Wśród nich z pewnością *Rok 1984* George'a Orwella i *Nowy wspaniały świat* Aldousa Huxleya.

W niniejszym tomie prezentujemy cztery prace polskich badaczy, które zostały zaprezentowane na konferencji naukowej „Symposium Głos Pana” zorganizowanej na Uniwersytecie Jagiellońskim w marcu 2014 roku. Artykuły te poruszają zagadnienia utopii i dystopii w ramach dyskursu filologicznego i filozoficznego, ze szczególnym uwzględnieniem relacji między przednowożytną utopią i ponowożytną dystopią.

Tom otwiera tekst Magdaleny Góreckiej pt. *Przeszłość ideologicznie zaprojektowana – historie alternatywne w służbie prawicowej utopii*, który stanowi próbę wpisania powieści z gatunku historii alternatywnej w ramy szeroko pojętej wyobraźni utopijnej. Jan Miklas-Frankowski w artykule pt. „*Góry Parnasu*” Czesława Miłosza jako próba gnostyckiej dystopii stara się pokazać, że źródłem dystopijnej kreacji powieści polskiego noblisty jest przede wszystkim myśl gnostycka. W trzeciej pracy, pt. *Dialektyka utopii*, Bartosz Wójcik dokonuje zestawienia poglądów Hegla i Adorna na temat utopii estetycznej. Ostatni artykuł poświęcony tematyce utopii to tekst Mateusza Zimnocha pt. *Narracje faktograficzne w światach dystopijnych*.

Drugą część tomu stanowi zbiór artykułów dotyczących szeroko pojętej problematyki estetycznej. Czytelnik znajdzie tu teksty poświęcone między innymi: sztuce Tadeusza Kantora, problematyce literatury jako symptomu alienacji, zagadnieniu muzyki w myśli św. Augustyna, pojęciu neutralnego w filozofii Rolanda Barthes'a, Heglowskiej

koncepcji tragedii, japońskiemu ceremoniałowi picia herbaty oraz problematyce sacrum w sztuce współczesnej.

Publikację zamykają recenzja książki *Sztuki w przestrzeni transmedialnej* pod redakcją Tomasza Załuskiego oraz sprawozdanie z międzynarodowej sesji naukowej „Witkacy 2014: co jeszcze jest do odkrycia?”, która odbyła się we wrześniu 2014 roku w Słupsku.

*Dominika Czakon,
Natalia Anna Michna*